

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ. ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА. ІСТОРІЯ ОСВІТИ

УДК 373.3/5.014.6(4/9)

DOI: 10.37026/2520-6427-2024-117-1-3-11

Вадим ЛУНЯЧЕК,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри викладання профільних дисциплін
навчально-наукового інституту міжнародної освіти
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, Україна
ORCID: 0000-0002-4412-7068
e-mail: luniachek@karazin.ua

Ліна ІГНАТЕНКО,

старший викладач кафедри права,
національної безпеки та європейської інтеграції
навчально-наукового інституту
«Інститут державного управління»
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, Україна
ORCID: 0000-0002-1628-1244
e-mail: linaign8@gmail.com

ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ США І КАНАДИ

Анотація. Серед глобальних тенденцій у розвитку сучасної освіти одну з провідних позицій займає оцінювання навчальних досягнень учнів середніх шкіл. Саме у ХХІ столітті виходить на новий рівень теорія педагогічного оцінювання та теорія якості освіти. Традиційні форми оцінювання зазнали модернізації. Національні освітні системи провідних країн світу акцентують сьогодні увагу на розвитку формуального оцінювання навчальних досягнень учнів. Україна теж вступила на цей шлях, що було стимульовано реалізацією Концепції Нової української школи.

У представленій роботі зроблено спробу на прикладі систем освіти США і Канади простежити тенденції щодо розвитку систем оцінювання навчальних досягнень учнів. Наведені в роботі матеріали дозволяють

стверджувати про наявність чітко визначених сталих тенденцій щодо запровадження формуального оцінювання в означених вище країнах. Це передусім індивідуалізація у проведенні оцінювання, використання гнучких підходів, а також як традиційних, так і новаторських методів оцінювання та їхніх комбінацій. Важливим є також залучення до процесу оцінювання різних спільнот, зокрема й батьківських. Особливий акцент робиться на стратегіях, які дозволяють залучити учнів до процесу оцінювання, що сприяє формуванню їхньої активної життєвої позиції щодо управління власною освітньою траєкторією тощо.

Ключові слова: індивідуальна освітня траєкторія, освітні вимірювання, оцінювання навчальних досягнень учнів, система загальної середньої освіти, формуальне оцінювання, якість освіти.

Vadym LUNIACHEK,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of
Specialised Disciplines of
the Educational and Research Institute
of International Education V. N. Karazin
Kharkiv National University,
Kharkiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-4412-7068
e-mail: luniachek@karazin.ua

Lina IGNATENKO,
Senior Lecturer,
Chair of Law, National Defense
and European Integration,
Karazin Kharkiv National University,
Kharkiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-1628-1244
e-mail: linaign8@gmail.com

ASSESSMENT OF LEARNING ACHIEVEMENTS IN SECONDARY EDUCATION IN THE USA AND CANADA

Abstract. *Among the global trends in the development of modern education, one of the leading positions is occupied by the assessment of secondary school students' learning achievements. The theory of educational assessment and the theory of educational quality have reached a new level in the twenty-first century, and this has been a major factor in the development of international comparative studies on the quality of education, which began in the second half of the twentieth century and is now a sustained trend. Today, the development of formative assessment of students' learning outcomes is central to the national education systems of the world's leading countries. Ukraine has also embarked on this path, stimulated by the implementation of the New Ukrainian School concept. At the same time, this process began somewhat earlier in the world's leading countries, making their experience very relevant to Ukrainian educational reforms. This article attempts to trace the trends in the development of students' assessment systems in the USA and Canada. The focus is on formative assessment. The material presented in this paper allows us to assert the existence of clearly defined sustainable trends in the introduction of this form of assessment. These include, firstly, individualising assessment, using flexible approaches, with both traditional and innovative assessment methods, and combining them. It is also important to involve different stakeholders, including parents, in the assessment process. Particular emphasis is placed on strategies that allow students to become involved in the assessment process, which contributes to the formation of their active life position in managing their own educational path. The materials presented in the article will be useful for researchers, teachers and educational managers in the process of improving the system of assessment in Ukraine.*

Key words: *individual educational trajectory, educational measurements, assessment of students' learning achievements, general secondary education system, formative assessment, quality of education.*

Постановка проблеми. Реформування освіти в Україні поставило на порядок денний низку важливих питань. Одним із них є вдосконалення системи оцінювання навчальних досягнень учнів. Це обумовлено світовими тенденціями в розвитку освіти та підтверджується змінами в нормативно-правовій базі освіти в Україні, зокрема документами Державної служби якості. Сьогодні згідно з Порядком проведення

інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти (2019) окремим напрямом оцінювання є саме система оцінювання результатів навчання учнів. Професійний розвиток педагогічних працівників за цим напрямом є однією з умов поліпшення якості освіти в Україні. Оцінювання навчальних досягнень учнів як один із провідних чинників розвитку національної системи освіти досить ґрунтовно розглянуто у вітчизняних наукових джерелах протягом останніх двадцяти років. Після введення в Україні практики зовнішнього незалежного оцінювання, а згодом із початком реалізації Концепції Нової української школи, одним із пріоритетів якої є запровадження формульованого оцінювання навчальних досягнень учнів, ми відзначаємо суттєву позитивну динаміку в означеному питанні. Цьому сприяли й численні науково-методичні матеріали на вебсайті Нової української школи, зокрема ті, що стосуються формульованого оцінювання (Підгорна, Берегова, 2021). Разом із тим, варто констатувати, що в основу модернізації наявної системи оцінювання значною мірою використано досвід розвинених країн світу. Саме тому вдосконалення української системи оцінювання повинно продовжуватися з урахуванням найкращих світових зразків, що потребує як додаткового аналізу відповідних зарубіжних практик так і їх популяризації серед педагогічних працівників України для набуття ними оцінювальної компетентності.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Перше знайомство із зарубіжним досвідом створення персоналізованих систем оцінювання навчальних досягнень учнів припадає на 2003 рік – рік виходу у світ праці Д. Гопкінза «Оцінювання для розвитку школи» (2003). Це одна з перших перекладених у незалежній Україні робіт, що ознайомила широкий педагогічний загал із підходами до оцінювання з позицій шкільного розвитку. Особливо цінним є висвітлені у цій праці моделі, процедури, методи оцінювання, процес валідації отриманих результатів. Слід зауважити, що, незважаючи на поважний вік праці, вона і сьогодні залишається актуальною.

Стосовно вітчизняних напрацювань у цій царині, то варто відзначити розвідку І. Жорової, де розкрито сучасні світові практики оцінювання якості освітньої діяльності закладів загальної середньої освіти в Україні, Фінляндії, Чехії, Сінгапурі, а також окреслено сучасні процедурні аспекти оцінювання якості освітньої діяльності з позицій створення внутрішньої системи

забезпечення якості освіти. Однак варто наголосити, що означені питання розглядаються переважно як управлінська процедура і не висвітлюють сучасні форми проведення оцінювання у закладах ЗСО (Жорова, 2021).

Надзвичайно актуальною є і робота Н. Мельник щодо розбудови системи оцінювання результатів навчання учнів у закладах загальної середньої освіти Нової української школи. Авторка порушує актуальні на сьогодні питання щодо оцінювання процесу навчання через відстеження поступу кожного конкретного учня, його особистих досягнень, а також приділяє значну увагу створенню, по суті, авторської системи оцінювання у кожному закладі ЗСО, що обумовлено Порядком проведення інституційного аудиту закладів ЗСО (Мельник, 2023).

Серед робіт вітчизняних дослідників слід звернути увагу й на матеріал, представлений С. Науменко та С. Головка, які розглядають діагностувальне оцінювання як інструмент забезпечення якості загальної середньої освіти. Вони висвітлюють організаційно-педагогічні умови широкого впровадження діагностичного оцінювання і роблять це на основі ґрунтовного аналізу зарубіжного досвіду, висвітлюючи одну з важливих функцій оцінювання. Теоретичні висновки авторів базуються на висвітленні використання діагностичних завдань у школах Латвії (Науменко, Головка, 2023). У цьому контексті це підтверджує й робота Н. Мельник, наведена вище, де зазначається, що, розробляючи авторську систему оцінювання, будь-який заклад освіти повинен виходити із функціонального підґрунтя оцінювання.

Аналіз дисертаційних досліджень на сайті Національної наукової бібліотеки імені В. Вернадського (зокрема варто виокремити роботи Г. Бутенко «Діагностування навчальних досягнень учнів у системі шкільної освіти Великої Британії» (2006); В. Яценка «Оцінювання знань та вмінь учнів з фізичної географії основної загальноосвітньої школи» (2008); Т. Колечинцевої

«Диференційований підхід до контролю і оцінювання навчальних досягнень з фізики учнів 8-х класів загальноосвітніх шкіл» (2009), О. Панчука «Дидактичні основи оцінювання» (2010)), свідчить про невелику кількість робіт, що безпосередньо стосуються дослідження питань, пов'язаних з оцінюванням навчальних досягнень учнів. Разом із тим, варто зауважити, що більшість робіт належать до періоду становлення системи ЗНО навчальних досягнень учнів в Україні. У зв'язку з цим останнім часом дослідники залишають цю важливу проблематику поза увагою, хоча потреба в таких дослідженнях є високою, особливо завдяки активному впровадженню в школах України формульованого оцінювання.

Окремі аспекти окресленої в роботі проблематики детально розглядали і автори цієї статті у своїх попередніх дослідженнях, де висвітлювалися питання специфіки системи загальної середньої освіти в окремих країнах світу (США, Велика Британія, Фінляндія, Японія, Китай) (Лунячек, 2014; Лунячек, 2017).

Метою дослідження є опрацювання зарубіжних наукових джерел та практичного досвіду, які складають підґрунтя систем оцінювання, що реалізовані в закладах загальної середньої освіти США і Канади.

Виклад основного матеріалу дослідження. Специфіка середньої освіти у *США*, як відомо, полягає в тому, що переважна більшість рішень ухвалюється на рівні штатів та окремих територіальних громад. Крім того, учні початкової, середньої та старшої школи знаходяться в окремих будівлях, кожен такий заклад має автономне управління. У зв'язку з цим, аналізуючи підходи до оцінювання навчальних досягнень учнів у США, ми повинні врахувати ці особливості. Зважаючи на значне розмаїття середніх шкіл у США, розглянемо заявлену проблематику на окремих прикладах. Так, у High Springs Elementary School (2024) на рівні початкової ланки освіти застосовують шкалу, запропоновану в *таблиці 1*.

Таблиця 1

Шкала оцінювання в початковій школі High Springs Elementary School (Elementary Grading Scale)

2 клас	3–5 класи		
	Літера та відсоток	Оцінка	Оцінка
E=Excellent / Відмінно	A= 90-100	4.0	Outstanding / Видатний
S+			
S=Satisfactory / Задовільно	B+ = 87-89	3.0	
N=Needs Improvement / Потребує вдосконалення	B = 80-86	3.0	Above Average / Вище середнього
U=Unsatisfactory / Незадовільно	C+ =77-79	2.0	
	D+ =67-69	1.0	Average / Середній
	D = 60-66	1.0	
	F = 0-59	0.0	Lowest Acceptable / Найнижчий прийнятний
			Failure / Незадовільний

Правління закладу визнає важливість системи оцінювання досягнень учнів для учнів, батьків

і персоналу школи. Ця система оцінювання дає учням кредит за фактично виконану роботу. Вона не порівнює

їхній прогрес з іншими. Шкала оцінювання на рівні середньої школи наведена у таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання у середній школі High Springs Elementary School (Secondary Grading Scale)

Літера		Відсоток		Оцінка	Рівень
A	=	90-100	=	4.0	Outstanding / Видатний
B+	=	87-89	=	3.0	
B	=	80-86	=	3.0	Above Average /
Вище середнього					
C+	=	77-79	=	2.0	
C	=	70-76	=	2.0	Average / Середній
D+	=	67-69	=	1.0	
D	=	60-66	=	1.0	Lowest Acceptable /
Найнижчий прийнятний					
F	=	0-59	=	0.0	Failure / Незадовільний
I	=	0	=	0.0	Incomplete /
Курс не пройдено					

Шкалу оцінювання для старшої середньої школи ми можемо розглянути на прикладі сайту державної середньої освіти Бостонського освітнього округу (Boston Public Schools Standard Grade Schale, 2024).

Означена шкала використовується в більшості середніх і старших класів для поточного та семестрового оцінювання (див. табл. 3).

Таблиця 3

Шкала оцінювання у старшій середній школі Бостонського освітнього округу

Літера	Відсоток	Порогове значення	Курс зараховано (Кредит)
A+	100.0	97.0	+
A	96.0	93.0	+
A-	92.0	90	+
B+	89.0	87.0	+
B	86.0	83.0	+
B-	82.0	80.0	+
C+	79.0	77.0	+
C	76.0	73.0	+
C-	72.0	70.0	+
D+	69.0	67.0	+
D	66.0	63.0	+
D-	62.0	60.0	+
F+	59.0	50.0	
F	49.0	0.0	
P	0.0	0.0	+
I	0.0	0.0	

У представлений вище таблиці 3 наявні такі позначки:

1. Оцінка, позначена літерою – це шифр, який вноситься до журналів обліку успішності та у фінальний транскрипт.

2. Бали – максимальний відсоток, який учень може заробити, щоб отримати відповідну оцінку. Перерахунок виконується електронною системою, яка використовує введені вами значення для обчислення

загального середнього балу (GPA) та інших середніх значень на основі отриманих оцінок.

3. Граничне значення – це найнижчий відсоток, який учень може набрати, щоб отримати певну оцінку.

4. Кредит вказує на те, чи вважається курс зарахованим з цією оцінкою по завершенні вивчення матеріалу.

Додатково до звичних оцінок A–F у цій таблиці наявні ще й такі позначки:

– Р (Pass / Зараховано) – оцінка, яка означає, що ви отримали прохідний бал, але курс не оцінюється за стандартною шкалою А-Ф. Ця оцінка, як правило, зарезервована для неакадемічних курсів, оскільки вона не може бути переведена в числове значення для середнього балу або рейтингу в класі.

– І (Incomplete / Курс не пройдено) – оцінка, яка означає, що студент не виконав вимоги курсу через пропущені завдання або низьку активність на заняттях. Незадовільна оцінка може бути конвертована в стандартну оцінку пізніше та не буде переведена в числове значення середнього балу або рейтингу.

Окремо слід наголосити на конфіденційності оцінювання в середній школі США, що є важливим елементом етичної складової оцінювання. Ґрунтовно основи оцінювання навчальних досягнень учнів в системі середньої освіти США викладено в роботі Р. Стейка, професора педагогіки університету штату Іллінойс та відомого фахівця з оцінювання освітніх програм і навчальних досягнень учнів ще у 1998 р. (Stake, 1998).

Характерною особливістю популяризації знань щодо систем оцінювання в закладах освіти є спеціалізовані вебсайти для батьків, зокрема вебсайт Michigan Alliance for Families (2024). На подібних вебсайтах висвітлюються, зокрема, такі питання: «Що означає оцінка для моєї дитини?», «Як почати процес оцінювання?», «Чи може школа відхилити запит на оцінювання?», «Скільки часу має тривати оцінка?», «Чи може мати право дитина з прохідними оцінками?», «Що відбувається після завершення оцінювання?» та ін. Це дозволяє батькам бути активним учасником освітнього процесу саме з позицій оцінювання. На цих сайтах висвітлюються також питання оцінювання в умовах створення інклюзивного середовища в закладі освіти.

Корисні матеріали представлені й на вебсайті Harvard Graduate School of Education (2024). Вебсайт пропонує низку актуальних матеріалів із проблем оцінювання навчальних досягнень учнів у США, що дозволяють отримати корисну інформацію для освітян України. Вони актуалізують питання, що хвилюють нині споживачів освітніх послуг у США. Автор матеріалу «The Problem with Grading» наголошує на значному суб'єктивізмі оцінювання з боку вчителів, наводячи приклади для учнів 7 класу середньої школи, що не сприяють якісному оцінюванню навчальних досягнень учнів. В означеному матеріалі наявне активне посилання на роботи Дж. Фельдмана, який вважає проблеми оцінювання однією з найскладніших та емоційних розмов у школах. Деніз Поуп (Стендфордський університет) у своїх наукових розвідках зауважує, що оцінювання – це насамперед зворотний зв'язок, який сприяє оволодінню новими знаннями. Слід також звернути увагу на бачення американської системи оцінювання А. Клейн, яка оприлюднила матеріал, де запропоновано змінити традиційні підходи до оцінювання, які сьогодні використовуються в системі освіти США (Klein, 2018).

Значна увага в середній освіті США надається формувальному оцінюванню, що спрямоване на збір інформації про навчальний прогрес учнів протягом усього навчального процесу. Основні принципи та

методи формувального оцінювання відображають стратегії підтримки учнів у досягненні навчальних цілей. Наведемо нижче деякі з них:

– *Контингентність оцінювання.* Формувальне оцінювання враховує індивідуальну різницю серед учнів. Учителі стежать за розвитком кожного учня, надаючи рекомендації та змінюючи підходи до навчання відповідно до потреб кожного конкретного учня.

– *Засоби та методи оцінювання.* У формувальному оцінюванні використовуються різноманітні інструменти та методи, як-от тестування, проекти, дискусії, практичні завдання та інші форми активного залучення учнів до процесу оцінювання.

– *Фокус на процесі.* Формувальне оцінювання передусім ґрунтується на самому процесі навчання, допомагаючи вчителям та учням зрозуміти, як ефективно вони впроваджують знання та навички. Це дозволяє розглядати помилки як можливості для вдосконалення.

– *Зворотний зв'язок.* Формувальне оцінювання надає зворотний зв'язок учням щодо їхнього прогресу. За допомогою конструктивних коментарів учителі можуть надати поради, як удосконалити навчання та допомогти учням зрозуміти свої сильні та слабкі сторони.

– *Підтримка особистого зростання.* Формувальне оцінювання сприяє особистісному зростанню учнів, допомагаючи їм удосконалювати критичне мислення, розвивати комунікативні навички та вирішувати завдання самостійно.

– *Застосування технологій.* У школах США використовуються сучасні технології для підтримки формувального оцінювання. Електронні засоби, онлайн-платформи та програмне забезпечення дозволяють збирати та ефективно аналізувати отримані дані.

Формувальне оцінювання є невід'ємною частиною освітнього процесу в школах США, сприяючи глибшому розумінню учнів, їхнього прогресу та розвитку навчальних стратегій.

Система оцінювання навчальних досягнень учнів у *Канаді* ґрунтовно висвітлена в роботі Луїса Воланте і Соні Бен Джафар, які представляють педагогічний факультет університету Брока в провінції Онтаріо (Канада). Вони характеризують діючі програми оцінювання (LSA) на прикладі 10 провінцій і трьох північних територій (Volante, Jaafar 2024). Згідно з Конституцією Канади освіта належить до компетенції провінцій / територій. Як наслідок, у провінціях і територіях існує велика різноманітність у специфічній структурі та загальній організації систем початкової та середньої освіти, включно із системами поточного та семестрового оцінювання. Ці відмінності відображають унікальну культуру, історію та географію, що характеризують окремі провінції та території. Незважаючи на відмінності, можна зробити деякі важливі узагальнення про канадську систему освіти. Наприклад, більшість дітей відвідують дитячий садок у віці чотирьох або п'яти років на добровільній основі. Так само всі канадські діти у віці шести років зобов'язані розпочати обов'язкову початкову освіту в першому класі. Середня школа триває до 11 (12) класу, залежно від провінції. Кожне провінційне і територіальне міністерство освіти контролює обов'язкову початкову і середню освіту завдяки місцевим освітнім радам або

окружним департаментом освіти. Освітні округи складаються з мережі початкових і середніх шкіл та значно відрізняються за розміром і кількістю учнів залежно від географічного розташування. Наприклад, деякі ради у великих міських центрах, зокрема шкільна рада округу Торонто, відносно невеликі за територією, але відповідають за понад 100 тис. учнів. Інші ради, особливо в сільській місцевості, можуть охоплювати великі території, але відповідають лише за кілька шкіл і кілька тисяч учнів. Хоча переважна більшість учнів відвідує державні школи в межах цієї системи, невелика кількість канадських дітей навчається вдома з батьками та/або репетиторами чи відвідує приватні школи, які є незалежними провайдерами освітніх послуг. А отім, як організація домашнього навчання, так і освіта в приватних школах повинні відбуватися з дотриманням загальних провінційних / територіальних освітніх стандартів. Загалом ці провінційні / територіальні подібності та відмінності є важливою відправною точкою у ході обговорення питань оцінювання навчальних досягнень у Канаді.

Також варто звернути увагу на те, що в Канаді існує кілька популярних систем оцінювання, які залежать від рівня освіти, провінції чи території та навчального закладу:

1. Відсоткова шкала є найпоширенішою системою оцінювання в Канаді. Вона використовується в середніх школах та більшості закладів вищої освіти. За відсотковою шкалою успішність студента оцінюється на основі його відсоткового показника з кожного предмета. Прохідний бал зазвичай встановлюється на рівні 50 %, хоча деякі навчальні заклади можуть встановлювати й вищий прохідний бал. Відсоткова шкала використовується для обчислення підсумкової оцінки учня, яка потім конвертується в літеру або середній

бал. Наприклад, студент, який набрав за курс 75 %, отримує оцінку «В» або середній бал 3.0, залежно від навчального закладу.

2. Оцінки, що позначаються літерами, широко використовуються в початкових і середніх школах Канади. За цією системою успішність учня оцінюється на основі його буквеної оцінки, яка позначається як «А», «В», «С», «D», «F». Кожна буквена оцінка відповідає певному відсотковому діапазону, який може відрізнятися залежно від школи або провінції. Наприклад, оцінка «А» може відповідати відсотковому діапазону 90-100 %, тоді як оцінка «В» – діапазону 80-89 %.

3. Деякі школи та провінції Канади використовують для оцінювання успішності учнів числову шкалу, наприклад, від 1 до 4 або від 1 до 5. Точна шкала оцінювання може відрізнятися залежно від школи чи провінції. Чим вище число, тим вища оцінка, а прохідний бал зазвичай встановлюється на рівні 50 % або вище.

4. Іноді в канадських школах та закладах вищої освіти використовується система оцінювання «склав / не склав». За цією системою студенти оцінюються на основі того, склали вони курс або предмет чи не склали. У цьому випадку немає літерних або числових балів, а прохідний бал, як правило, встановлюється на рівні 50 % або вище. Учні, які склали курс, отримують оцінку «Р» (Pass), відповідно ті, хто не склав, отримують оцінку «F» (Fail). Ця система використовується для курсів, які не враховуються при обчисленні середнього бала студента або не впливають на його академічну успішність.

Розглянемо, як приклад, систему оцінювання в провінції Онтаріо. Зокрема, ця система оцінювання поділяється на дві основні категорії: оцінки в початковій школі та оцінки в середній школі (див. табл. 4).

Таблиця 4

Шкала оцінювання в державних середніх школах освітнього округу Онтаріо

Літера	Відсоток	Числова оцінка
A+	95-100%	10
A	87-94%	9
A-	80-86%	8
B+	77-79%	7
B	73-76%	6
B-	70-72%	6
C+	67-69%	5
C	63-66%	4
C-	60-62%	4
D+	57-59%	3
D	53-56%	2
D-	50-52%	1
F	0-49%	0

У початковій школі учнів зазвичай оцінюють за чотирибальною шкалою (A, B, C, D), тоді як у середній школі система оцінювання складніша: учням виставляють оцінки у відсотках, які потім переводять у літери. Для учнів 9–12 класів система оцінювання в Онтаріо

базується на відсотковій шкалі з оцінками від 0 до 100. Мінімальний прохідний бал для всіх курсів становить 50 %. Після того, як учні отримують свою відсоткову оцінку, вона конвертується в літеру за допомогою стандартизованої таблиці (Grading System in Canada:

Ontario, 2024).

На відміну від провінції Онтаріо, у Квебеку система оцінювання не містить цифрової оцінки, відрізняється від наведеної вище шкали співвідношенням між літерами та відсотками й додатково до оцінки надається її опис (див. табл. 5). Квебек має унікальну систему оцінювання, яка за співвідношенням літер та відсотків відрізняється від традиційної літерної системи, що використовується в багатьох інших частинах Північної

Америки (Grading system in Canada: Complete guide and evaluation, 2024).

Слід зауважити, що в системі загальної середньої освіти Канади важливим елементом освітнього процесу є формувальне оцінювання, яке спрямоване на зростання учнів, розвиток їхніх здібностей та підготовку до життя. Цей підхід покликаний стимулювати глибоке навчання та розуміння матеріалу.

Таблиця 5

Шкала оцінювання в державних середніх школах освітнього округу Квебек

Літера	Відсоток	Опис рівня
A+	95-100%	Винятковий
A	90-94%	Видатний
A-	85-89%	Відмінний
B+	80-84%	Дуже добрий
B	75-79%	Добрий
B-	70-74%	Середній
C+	65-69%	Задовільний
C	60-64%	Задовільний
C-	55-59%	Незадовільний
D	0-54%	Не склав

Запровадження формувального оцінювання в Канаді базується на таких принципах:

– *Індивідуалізація та гнучкість.* Вчителі стежать за індивідуальним прогресом кожного учня й адаптують відповідні методики для врахування їхніх потреб.

– *Засоби та методи.* Засоби оцінювання включають традиційне тестування, письмові завдання, проекти, дискусії, інші форми. Комбінація різних методів дозволяє отримати ґрунтовне розуміння отриманих результатів навчання.

– *Залучення спільноти.* Формувальне оцінювання в Канаді часто залучає родини та інші частини спільноти. Зворотний зв'язок від батьків, педагогів та інших зацікавлених стейкхолдерів сприяє збагаченню освітнього процесу.

– *Розвиток навичок для життя.* Оцінювання в Канаді акцентує увагу на розвитку широкого спектра вмій і навичок, як-от критичне мислення, комунікація, співпраця та творчість, які є важливими для успіху в сучасному суспільстві.

– *Стратегії залучення учнів.* Учителі використовують стратегії залучення учнів до оцінювання, сприяючи їхній активній участі у власному навчанні та визначенні своїх навчальних цілей.

– *Використання технологій.* Сучасні технології використовуються для полегшення процесу формувального оцінювання. Електронні платформи та онлайн-інструменти сприяють ефективному збору та аналізу даних.

Отже, формувальне оцінювання в канадських школах визнається інноваційним та ефективним підходом до визначення прогресу учнів, їхнього розвитку та підготовки до подальшого навчання і життя.

Разом із тим, варто зауважити, що в сприйнятті оцінювання викладачами та учнями існують певні

розбіжності, які було висвітлено в нещодавньому дослідженні факультету освіти Королівського університету Кінгстона (провінція Онтаріо). Це дослідження вивчало взаємозв'язок між концепціями оцінювання та підходами до виставлення оцінок шляхом опитування вчителів та учнів середніх шкіл в Онтаріо. Результати показали, що вчителі та учні мають суттєво відмінні сприйняття концепції оцінювання та розуміння підходів до виставлення оцінок. Згідно з результатами дослідження було визначено чотири основні погляди на оцінювання: 1) оцінювання як позитивний фактор, що формує процес викладання та навчання (формувальне оцінювання); 2) оцінювання як негативний або нерелевантний фактор, що не сприяє процесу засвоєння знань; 3) оцінювання як засіб контролю учня школою та школи місцевою або окружною радою; 4) оцінювання як неточний засіб вимірювання навчальних досягнень.

Дискримінантний аналіз показав, що з чотирьох поглядів на оцінювання домінуючими виявилися перші два, зокрема якщо вчителі більше схилилися до сприйняття оцінювання як засобу покращення викладання і навчання, то учні – як засобу контролю. Щодо підходу до самого оцінювання, то учні надавали перевагу контекстно орієнтованому оцінюванню з урахуванням зусиль учня, його поведінки та складності предмета, а вчителі виявили тенденцію до оцінювання на основі досягнень без урахування додаткових факторів. Культура оцінювання в класі, що сприяє навчанню, залежить від того, наскільки учні та вчителі узгоджують свої концепції та практики оцінювання.

Водночас це дослідження виявило основні розбіжності в концепціях оцінювання вчителів та учнів, які потенційно можуть створювати напруженість на шляху до успішного впровадження позитивної культури

навчання в класі, та вказало напрям розвитку політики оцінювання, яка має бути зосереджена на сприянні позитивному сприйняттю учнями оцінювання та розумінню його справжнього значення (Baidoo-Anua, Rasoolib, DeLucaa, Cheng, 2023).

Висновки. Зважаючи на викладене нами в дослідженні, варто зауважити, що досвід формування сучасних систем оцінювання в США і Канаді свідчить про наявність суттєвого наукового підґрунтя, зокрема відповідні дослідження проводяться низкою провідних університетів цих країн. Зазначене спонукає поглибити дослідження відповідної наукової тематики в Україні та суттєво переглянути як підготовку майбутнього вчителя, так і змістове наповнення підвищення кваліфікації вчителів, що працюють у закладах ЗСО з метою глибинного ознайомлення їх із сучасними положеннями теорії педагогічного оцінювання та теорії якості, досвідом провідних країн світу.

Аналіз вітчизняних джерел і профільних вебсайтів, зокрема і вебсайту Національної бібліотеки імені В. Вернадського, також підтверджує недостатню увагу до дослідження процесів удосконалення систем оцінювання навчальних досягнень учнів в Україні, що потребує певних управлінських ініціатив щодо регламентації основних напрямків педагогічних досліджень в Україні та активного обговорення їхніх результатів не тільки із залученням суто наукової спільноти, а й практиків, що представляють різні типи закладів освіти. Учитель повинен бути не просто споживачем наукового продукту, а активним учасником його створення, співавтором певної методи або технології, що дозволить отримати значно більший поступ у цьому напрямі.

Окрему увагу необхідно приділити створенню вебсайтів для батьків, де потрібно не лише популяризувати для них відповідну інформацію, а й готувати їх до розуміння процесів і процедур оцінювання, що реалізуються у закладах ЗСО, в яких навчаються їхні діти, пояснювати критерії оцінювання й відповідні процедури.

Проведений аналіз основних принципів формування оцінювання навчальних досягнень учнів свідчить про схожі тенденції у США та Канаді. Це передусім такі принципи, як індивідуалізація в проведенні оцінювання, використання гнучких підходів, використання як традиційних, так і новаторських методів оцінювання та їхніх комбінацій. Важливим є також залучення до процесу оцінювання різних спільнот, зокрема й батьківських. Особливий акцент робиться на стратегіях, що дозволяють залучити учнів до процесу оцінювання, це сприяє формуванню їхньої активної життєвої позиції щодо управління власною освітньою траєкторією. Значна увага приділяється також залученню сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для удосконалення процедури оцінювання.

Перспективами подальших досліджень з означеної проблематики передбачає ознайомлення з науковим підґрунтям та найкращими практиками у провідних країнах світу. Особливий інтерес у цьому контексті являють надбання освітніх систем Великої Британії та Австралії, аналізу яких плануємо присвятити наші подальші дослідження.

(Продовження у наступному номері журналу)

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Про затвердження Порядку проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти: наказ МОН України від 09.01.2019 № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-19#Text> (дата звернення: 02.01.2024).

Підгорна, О., Береговська, Т. (2021). Що таке формувальне оцінювання, чому воно потрібне учням і які основні виклики. URL: <https://nus.org.ua/view/shho-take-formuvalne-otsinyuvannya-chomu-vono-potribne-uchnyami-yaki-osnovni-vyklyky/> (дата звернення: 05.01.2024).

Гопкінз, Д. (2003). Оцінювання для розвитку школи; пер. з англ. Г. Вець. Львів: Літопис. 256 с. (дата звернення: 07.01.2024).

Жорова, І. Я. (2021). Сучасні світові практики оцінювання якості освітньої діяльності закладів загальної середньої освіти. *Педагогічний альманах*: збірник наукових праць. № 48. С. 196–201. URL: <https://doi.org/10.37915/ra.vi48.224> (дата звернення: 15.01.2024).

Мельник, Н. (2023). Розбудова системи оцінювання результатів навчання учнів у закладах загальної середньої освіти Нової української школи. *Нова педагогічна думка*. № 2 (114). С. 27–31. URL: https://znayshov.com/News/Details/nova_pedahohichna_dumka_2_2023 (дата звернення: 21.01.2024).

Науменко, С., Головка, С. (2022). Діагностувальне оцінювання як інструмент забезпечення якості загальної середньої освіти у контексті європейського досвіду та перспектив реалізації в Україні. *Український педагогічний журнал*. № 4. С. 18–31. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-18-31> (дата звернення: 23.01.2024).

Лунячек, В. Е. (2014). Педагогічний менеджмент. Харків: Магістр. 512 с.

Лунячек, В. Е. (2017). Освіта Фінляндії: досвід для адаптивного управління. *Адаптивне управління: теорія і практика. Педагогіка*. № 2 (3). URL: https://www.researchgate.net/publication/330779126_Osvita_Finlandii_dosvid_adaptivnogo_upravlinna (дата звернення: 01.02.2024).

High Springs Elementary School. (2024). URL: <https://www.sbac.edu/domain/2856> (accessed: 01.02.2024)

Boston Public Schools Standard Grade Schale. (2024). URL: <https://bostonpublicschools.helpdocs.io/article/w7uwcqqwe3-bps-standard-a-f-grade-scale> (accessed: 21.01.2024).

Robert Stake. (1998). Some Comments on Assessment in U.S. Education (Education Policy Analysis Archives). *College of Education Arizona State University*. Tempe AZ 85287-2411. URL: https://www.researchgate.net/publication/49609934_Some_Comments_on_Assessment_in_US_Education (accessed: 30.01.2024).

Michigan Alliance for Families. (2024). URL: <https://www.michiganallianceforfamilies.org/evaluation/> (date of application: 15.01.2024).

Harvard Graduate School of Education. (2024). URL: <https://www.gse.harvard.edu/> (accessed: 10.01.2024).

Klein Alyson. (2018). Is It Time for the American Approach to Assessment to Change? URL: <https://www.edweek.org/policy-politics/is-it-time-for-the-american-approach-to-assessment-to-change/2018/09> (date of application: 27.01.2024).

Louis Volante, Sonia Ben Jaafar. (2008). Educational assessment in Canada. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09695940802164226> (accessed: 15.01.2024).

Grading System in Canada – Ontario. (2024). URL: <https://www.scholaro.com/db/Countries/Canada-Ontario/Grading-System> (date of application: 17.01.2024).

Grading system in Canada: Complete guide and evaluation. (2023). URL: <https://edvoy.com/articles/grading-system-in-canada/> (accessed: 18.01.2024).

David Baidoo-Anua, Amirhossein Rasoolib, Christopher DeLucaa & Liying Cheng. (2023). Conceptions of classroom assessment and approaches to grading: teachers' and students' perspectives. Faculty of Education, Queen's University. Kingston, Ontario, (Canada) URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/20004508.2023.2244136> (accessed: 24.01.2024).

REFERENCES

Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia instytutsiinoho audytu zakladiv zahalnoi serednoi osvity: nakaz MON Ukrainy vid 09.01.2019 № 17 [On Approval of the Procedure for Conducting Institutional Audits of General Secondary Education Institutions: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 09.01.2019 № 17]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-19#Text> (data zvernennia: 02.01.2024). [in Ukrainian].

Pidhorna, O., Berehavska, T. (2021). Shcho take formuvalne otsiniuvannia, chomu vono potribne uchniam i yaki osnovni vyklyky [What is formative assessment, why do students need it, and what are the main challenges?]. URL: <https://nus.org.ua/view/shho-take-formuvalne-otsinyuvannya-chomu-vono-potribne-uchnyam-i-yaki-osnovni-vyklyky/> (data zvernennia: 05.01.2024). [in Ukrainian].

Hopkinz, D. (2003). Otsiniuvannia dlia rozvytku shkoly [Assessment for school development] / per. z anhl. H. Vets. Lviv: Litopys. 256 s. (data zvernennia: 07.01.2024). [in Ukrainian].

Zhorova, I. Ya. (2021). Suchasni svitovi praktyky otsiniuvannia yakosti osvitnoi diialnosti zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Current world practices for assessing the quality of educational activities of general secondary education establishments]. Pedahohichniy almanakh: zbirnyk naukovykh prats. № 48. S. 196–201. URL: <https://doi.org/10.37915/pa.vi48.224> (data zvernennia: 15.01.2024). [in Ukrainian].

Melnyk, N. (2023). Rozbudova systemy otsiniuvannia rezultativ navchannia uchniv u zakladakh zahalnoi serednoi osvity Novoi ukrainskoi shkoly [Development of a system for the assessment of student learning outcomes in general secondary education institutions of the New Ukrainian School]. Nova pedahohichna dumka. № 2 (114). S. 27–31. URL: https://znayshov.com/News/Details/nova_pedahohichna_dumka_2_2023 (data zvernennia: 21.01.2024). [in Ukrainian].

Naumenko, S., Holovko, S. (2022). Diahnostuvalne otsiniuvannia yak instrument zabezpechennia yakosti zahalnoi serednoi osvity u konteksti yevropeiskoho dosvidu ta perspektyv realizatsii v Ukraini [Diagnostic assessment as a tool

for quality assurance of general secondary education in the context of European experience and prospects for implementation in Ukraine]. Ukrainskyi pedahohichniy zhurnal. № 4. S. 18–31. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-18-31> (date of application: 23.01.2024). [in Ukrainian].

Luniachek, V. E. (2014). Pedahohichniy menedzhment [Educational management]. Kharkiv: Mahistr. 512 s. [in Ukrainian].

Luniachek, V. E. (2017). Osvita Finliandii: dosvid dlia adaptivnoho upravlinnia [Finnish education: experience for adaptive management]. *Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka. Pedahohika*. № 2 (3). URL: https://www.researchgate.net/publication/330779126_Osvita_Finlandii_dosvid_adaptivnogo_upravlinnia (data zvernennia: 01.02.2024). [in Ukrainian].

High Springs Elementary School. (2024). URL: <https://www.sbac.edu/domain/2856> (date of application: 01.02.2024). [in English].

Boston Public Schools Standard Grade Schale. (2024). URL: <https://bostonpublicschools.helpdocs.io/article/w7uw-cqqwe3-bps-standard-a-f-grade-scale> (accessed: 21.01.2024). [in English].

Robert Stake. (1998). Some Comments on Assessment in U.S. Education (Education Policy Analysis Archives). *College of Education Arizona State University*. Tempe AZ 85287-2411. URL: https://www.researchgate.net/publication/49609934_Some_Comments_on_Assessment_in_US_Education (accessed: 30.01.2024). [in English].

Michigan Alliance for Families. (2024). URL: <https://www.michiganallianceforfamilies.org/evaluation/> (accessed: 15.01.2024). [in English].

Harvard Graduate School of Education. (2024). URL: <https://www.gse.harvard.edu/> (accessed: 10.01.2024). [in English].

Klein Alyson. (2018). Is It Time for the American Approach to Assessment to Change? URL: <https://www.edweek.org/policy-politics/is-it-time-for-the-american-approach-to-assessment-to-change/2018/09> (accessed: 27.01.2024). [in English].

Louis Volante, Sonia Ben Jaafar. (2008). Educational assessment in Canada. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09695940802164226> (accessed: 15.01.2024). [in English].

Grading System in Canada – Ontario. (2024). URL: <https://www.scholaro.com/db/Countries/Canada-Ontario/Grading-System> (accessed: 17.01.2024). [in English].

Grading system in Canada: Complete guide and evaluation. (2023). URL: <https://edvoy.com/articles/grading-system-in-canada/> (accessed: 18.01.2024). [in English].

David Baidoo-Anua, Amirhossein Rasoolib, Christopher DeLucaa & Liying Cheng. (2023). Conceptions of classroom assessment and approaches to grading: teachers' and students' perspectives. Faculty of Education, Queen's University. Kingston, Ontario (Canada). URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/20004508.2023.2244136> (accessed: 24.01.2024). [in English].

Дата надходження до редакції: 05.02.2024